

# ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

## KÖZLÖNYE.

Bizottsági felügyelet alatt szerkesztik:

**TIMÁR KÁROLY és SZABÓ SÁMUEL.**

Az előfizetési díjak  
bérmentesen  
a gazdasági egyesület titkári  
hivatalához,  
a lapot illető küldemények  
a szerkesztőséghez  
(Külmonostortutca 57 sz.)  
czímzendők.

MEGJELEN  
minden hónap közepén  
és végén  
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:

1869. április—decemberre:

Egyleti tagoknak 1 fr. —

Nem tagoknak . . . 1 „ 60.

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kócsi Károly, Mina János, Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József.

### A kolozsmonostori országos gazdasági tanintézet.

Biztos tudomásunk van arról, hogy országos gazdasági tanintézetünk folyó év november 1-én meg fog nyitni.

Az igazgatói állomás és három tanári szék — mint az első tanévben szükséges tanerők — betöltése tekintetéből közzé tett pályázat ideje ma lejárván, azon hazafias elhatározás folytán, melyet földművelés- ipar- és kereskedelemügyi m. k. miniszter ur ő nagyméltósága ez ügyben tanúsított, néhány nap alatt az illető tanárok kinevezésének közzé tételével reménylünk gazdátársainkat, s különösen az e pályára készülő ifjainkat megörvendeztetetni.

Az intézet programja, e kinevezések megtörténte után nem késhetik, azért nem kívánunk annak tárgyalásába bocsátkozni, annyival kevésbé, mert biztos forrásból tudjuk, hogy az hazánk gazdasági viszonyainak egészen megfelelően van tartva és összeállítva. Azonban előleges tájékozás tekintetéből felemlítjük, hogy ez intézetben az egész tanfolyam három évre van határozva, melyek közül az elsőben a belépő ifjak főleg a gyakorlati ismeretek megszerzésére vezetnek, s e mellett a mutatkozó felfogási erőbeli hiányok kiegészítettén s kiegyenlítettén, alkalmassá tételnek a további év folyamokban előadandó elméleti előadások könnyű és teljes elsajátítására.

E mellett a bérleti földbirtokon bevezetendő gazdaságban és állattenyésztés körül előforduló rendes munkákra nagyobb számu nőtlen ifjak — mint cselédek — fognak rendes évdíj mellett alkalmaztatni, kik megfelelő időben egyszersmind némi elméleti oktatásban is részesíttetnek, hogy ez által kellő elméleti és gyakorlati ismeretet szerezve pár év múlva eshe-

tőleg saját gazdaságukban több eredménnyel munkálkodhassanak, vagy mint képzett udvarbírák nagyobb gazdaságokban alkalmazást nyerhessenek.

Mily jótékonyan fog hatni ezen intézet gazdasági viszonyaink emelésére feleslegesnek tartjuk felsorolni, azért nem fogunk késni a megjelenendő program közzé tételével; addig is szükségesnek tartottuk ez előleges figyelmeztetést, hogy így gazdasági tanintézetünk ez évben leendő megnyitása felől biztosan értesülve ifjaink: elég időt nyerjenek arra, hogy magukat az intézetbe leendő beíratásra elhatározzák.

A szerkesztőség.

### Borászati körút 1867-ben.

II.

#### C) Égalji viszonyok; talaj.

A borászati útunkba eső helyek fekvését, hajlását és geológiai képződését illető tapasztalataink következők:

A Kolozsvár nyugoti végénél megszakadó mészhégyek után, a harmadképleti kőzetekre már a monostori erdőnél egy diluvialis telep kezd feltolulni, mely Kolozsvár felé délkeleti irányban terül el; a Fellegvár miatt annak idejében tovább nem terjedhetvén, balfelől a Kis-Szamos ágyában vész el s csak a fellegvári előfok egészen keletnek-hajló oldalán lép ismét (és a bal parton csak most tisztán kivehetőleg) napfényre s alkotja a gyönyörű kövér szőlőjéről híres Kómáli hegyet. A Kómál tiszta diluvialis terület, s mint alább kifejtjük, gyenge expositioja mellett is, ennek köszöni, hogy a kolozsvári borok közt az övé lehet legerősebb és zamatosabb, de sok királyszőlőjéért nem a legkellemebb.

A diluvialis torlat délkeleti irányt tartva, Kövespad név alatt húzódik le a k. Szamos jobb partján, hol bár a talaj ajánlkozik is a szőlőtermelésre, az északi fekvés és a telep törpesége az ültetést nem tanácsolják. Csak egy kis délkeleti hajlás van e telepen belől a Felek alatt, megrakva az új harmad képlet híres porondgolyóival, s a szorgalmas kéz azt is megpróbálta szőlőssé feldolgozni; ez a Békáspatak nevű hegy, gyenge borával, szép gyümölcsöseivel.

A Szamos bal partján levő szőlők talaja, azok is, melyek le Apahidáig a falvakhoz tartoznak, agyag és márga vegyületből áll, s bár délkeleti expositiojuk a lehető legjobb, a hideg agyag s a Szamos völgyén a Vlegyászáról erre útat találó híves, olykor fagyalaló szelek miatt boruk csak különös jó esztendőkből verődik némi jelentékenységre.

Apahidától Szamosujvár és Déés felé haladva a Szamos völgye egészen északi irányt vesz. A jobbra balra kopaszon emelkedő dombok, halmok az egyhangu Mezőséget juttatják eszünkbe, melynek valósággal itt a szélén utazunk. A Szamos partjain csak egészen kelet- vagy nyugotnak fekvő oldalak húzódnak végig s Déésaknáig, hol déli hajlású hegyek vannak, szőlő ugyyszólva nincs; a mi hajdan mivelet alatt volt, ma egészen fel van hagyva. Agyag és a trachyt-kéktuff maradványa: a sovány pala-rétegek alkotják itt a hegyeket.

Szamosujváron túl a harmadképlet ifjabb része lép előtérbe porondgömbjeivel. Déés szőlőhegyei közül az akna felé hajló Göntér és Szt. Péter palások, míg a város tulsó oldalán levők porondosabbak, melegebbek; a déési szőlők sem tudnak a középserűségen túl emelkedni, mert a nyugoti havasok szele ide is lehat, sőt az ide szögellő Nagy-Szamos völgyén a Czibles felől gyakori áramlásnak van kitéve levegője. Jobb és korán érő válfajok sokat javíthatnának borán.

A Dééshez szögellő Nagy-Szamos csaknem teljesen nyugoti irányban útat vezet. Már abból is, hogy feléle jókora széles völgyet alkot, kitéveszik, hogy kanyargó folyása újabbkori képleteken folyt át s könnyen mosta el az új harmadtelepeket. Csak a Mezőségről bedülő nagyobb halmok s jobb partján a harmadképleti porondkő s beljebb Lábfalva és vidékéről lenyomuló malomkő-trachytok lehettek nyughatatlan fészkelődésének akadályai.

Az itteni szamosvölgy szőlőre a legjobb expositioval szolgál. A jobb parton a legalkalmasabb fekvésű, délkeleti szőlők húzódnak végig jó talajjal, de még folyvást kitéve a nyugatról jövő fagyalaló szeleknek; a bal part, mely itt most egészen a Mezőség felé lát-

szik dűlni, egyenlő talaj és gyakran gyengébb fekvés mellett vékonyabb, zamatosabb bort ad, pedig néha a gyakorlattal ellenkezőleg még északra fekvő ültetvényt is láthatni, de a melytől egy felette álló hegy szerencsésen felfogja a nyugoti szelek csipősségét.

Dééstől Bethlenig az ifju harmadképlet semmi- ben sem változtatja jellegét. Útunk Besztercze felé vivén, a balra maradt Szamos völgyéről csak hamar a Sajóéra lépünk át. Bethlennél is özönvizi torlatokra bukkanunk. A diluvialis maradványok kisebb-nagyobb változással a Sajó mentén egész Bilakig szerepelnek, néhol még, kivált a jobb parton, porondkövek málladékai puhítják a szőlők talaját.

A Sajómentéről itt szőlőszeti tekintetben, már fekvésénél fogva sem lehet újat felmutatni; mintha kezdete volna az a Szamos ágyának. Jobb fekvésű hegyei a szelek miatt itt sem adnak oly kellemes vékony, zamatos bort, mint a bal parton elterülő; az utolsókat, Árpástótól felfelé Árokaljáig és Lekenczéig egynemű, kedves zamat jeleli ki, mely tulajdonság azokat különösen kitünő asztali borokká avatja. Újabb válfaj szerzés, jó mivélés e helyeken is bizonynyal sokat lendítne a különben is jó hirtre kapott sajómenti borokon.

Venimus nunc ad fortissimum, maxime aromaticum vinum, — mely a hulló eső miatt mind rövidebbre szorult útunk alatt poharunkban gyöngyözött; forduljunk északkelet-északra a beszterczei havasok felé. Mit? északkeleti havasok és jó bor? kérdi a t. olvasó. Megvan-e ott a Hegyaljának szerencsés hát- és elővédgátja, katlana, talaja, melege? Kicsinyben meg, csak hogy igazán kicsinyben. A mint az útas a csatáiról s híres Király-Németinél a szűkre szorult Sajótól északra tér: nem sokára a gyönyörű fekvésű Besenyőbe (Heidendorf) ér, innen már csaknem egészen kiveheti a hason nevű folyócska mellett, kies völgyben fekvő csinos Beszterczét. Az a sarok, a hol K.-Németinél Besenyő felé fordulunk, sarka egyúttal a híres besenyői vagy Steiniger borának. A Steiniger (körülbelől annyit jelent, mint a nálunk sok helyen előforduló Kómál) Besenyő felett fekszik; nagy részit a vagyonosabb beszterczeiek birják. A hely maga nagyon becses, minthogy Beszterczének saját szőlőhegye nincs, és a feljebb fekvő hegyeken még név nélküli borok vannak. Körülbelől 99 hold a Steiniger kiterjedése, s a hol legmeredekebb 45° hajlása van; a Németi felett emelkedő hegy (melynek czihereből Bem hatalmasan kartácsolott egykoron), védbástyaül szolgál a Szamos és Sajó völgyein felvonuló nyugoti szelek ellen. Szerencsés a Steiniger fekvése azért is; hogy nem egészen keleti fekvésű, sőt déli végen elő-

foka arcczal csaknem délnek fordul; ennyiben különbözik a mi kolozsvári Kómálunktól. Talaja a már itt teljességében kiképzett özönvizi telepből áll; egy rakás útsinálásra alkalmas kovacs-ő, béelegyülve a könnyebben elmállott kövek földje és agyag közé; itt-ott gyermek- és emberfő nagyságu zöld trachyt, és trachyt-tuff darabok, egy-egy újabb eocénkori mész és más különösen a magasabb heglánczokról hajdan behordott kőgöcsök tünnek elő s akasztják meg a tisztán, de nem a legjobb móddal mivel szőlőkben a vizsgáló lábat. Ez ő kövekből, a határszélekről leszakadt s az özön által őszszetorlasztott anyagok málladékból kelt ki a Steiniger termékeny talaja. Ez utóbb említett kőgöcsök nincsenek meg a mi Kómálunk talaja közt, s azt feljülről a Fellegvár oldalának eocén porondja pótolná, ha a lazításon kívül kövéríténé is. A szerencsés fekvés mellett a Steiniger jó borának egyik titka egyedül e kövekben és göcsökben rejlik, mert mint fennebb mondók, mivelési módjuk nem a legjobb, fajták is, a leányka-szöllő kivételével — melyből ugyan nem sok van — nem kiválók; sokat tesz a szöllő fejlődésére bizonynyal az is, hogy a Steiniger völgye délfelé csaknem egészen nyitva áll.

Gondolatunk szerint az az állítás, hogy a bese nyői bor jóságának egyik szerző oka a kövekben rejlik, nem mondható merésznek; tudjuk, hogy a szöllő fejlődésére meleg és ismét meleg szükséges, s a hol a nappali meleget estve nem váltja rögtöni hives lég, ott a fejlődésre csaknem két anynyi időt nyerünk. A Steiniger kövei a nappal beszédett meleget estve és lassanként sugarozzák ki, mi által a gyors hűlést és a lég teljes áthűlését, még a későbbi őszi éjjeken is legalább részben gátolják. Érezni is látszik ezt a legkisebb gazda is: örömet kerülgeti szöllőjében a klumpen-eket; nem bánja ha meg is peng benne vagy ha kopik is a kapa, egyet sem igyekszik kidobni földjéről. A mi kolozsvári Kómálunk is — mint mondók — diluvialis képződmény, telve az úti porond és kovacs durva részeivel, a könnyebben málló kőgöcsök nélkül; de a köveket — melyek megannyi szőlőkemenczék — nem egy birtokló kosarakkal hordatja ki a szélekben fekvő útakra, pedig kivált hideg, agyagos talajban a kövek véghetetlen szolgálatot tesznek.

Beszterczéről déli irányban haladva a Sajón át szűk dombok közt vezet az út Szeretfalva felé; itt nem sokára bővebben megkezdődnek a bortermő hegyek. A galaczi inkább agyag talajon már szépen díszlik a szöllő s különösen később szüretelt borai keresettek. Dipsán, N. Idán ugy látszik ismét előtérbe lép a diluvialis képződmény, sőt Tekének is roppant ki-

terjedésű szőlőhegyei közt egy párnak kövesebb talaja van, melyekről jobb bort is szürnek a többinél.

### A N.-Szebenben aug. 3—7-ig tartott gazdasági kiállítás.

A N.-Szebeni mezőgazdasági kiállítás, melynek programját lapunk 6-ik számában közöltük, f. hó 3-án nyitott meg és 7-én a jutalmak kiosztásával záratott be. E kiállítás csak egyik kiegészítő része volt azon nagyobbserű egyleti ünnepélynek, melyet e hó első hetében a Szebenbe őszszegyült különböző — mint Gusztáv Adolf-, lővész sat. egyletek és társulatok megjelenése idézett elő. Nemcsak a szász föld nevezetesebb pontjairól jelentek meg képviselők ez ünnepélyre; hanem a más nemzeti-ségű, hasonnemű és czélú egyletek és testületek közül is többen képviselve voltak. A különben fényesen és várakozásnak megfelelőleg sikerült ünnepélyeknek egyéb részleteit és mozzanatait mellőzve, itt a gazdasági kiállításra kívánunk szorítkozni, a „H. Z.“ után kivonatban közölvén róla a lényegesebbeket.

„Nem kevésbé sikerült“ — ugymond az idézett lap — a gazdasági kiállítás is. Gyönyörű szép látvány. Az ember nem győzte eleget nézni a kiállított különböző gazdasági terményeket.

A kiállítás 8 osztályra szakadt; az 1-ső magában foglalta a mezei-, réti és kerti terményeket, nyers-, és feldolgozott állapotban; továbbá az ide vonatkozó kézi eszközöket, föld-nemeket, trágya- és ásvány anyagokat; — 2-ik osztályban voltak különböző gyümölcs- és szőlészeti termények, szeszes italok, a készítésöknél és kezelésöknél használt eszközökkel együtt; — 3-ban az állat-, hal-, selyem- és méhtenyésztési termékek, készülékek és eszközök; — 4-ikben lehetett látni a gazdasági gépeket és fogatos eszközöket; — az 5-ikben a mesterség és műipar azon terményeit, melyeket a földmivesnek mellékfoglalkozáskép állítanak elő, vagy melyek közvetlen kapcsolatban vannak a mezőgazdasággal és erdészettel; — 6-ik osztályban voltak kiállítva az erdészeti termények; — 7-ikben az okulás- és tanításra czélzó tárgyak, s végre a 8-ik osztályt a brassói kerületi gazdasági egylet csoportos kiállításába felvett tárgyak foglalták el.

Az őszszes kiállítás változatosságáról megközelítőleg fogalmat szerezhethet magának az olvasó, ha fölemlíjük, hogy az útmutatókép szolgáló jegyzék 26 teljes nyomott lapot tett.

6-án d. u. 5 órakor a kiállítási helyiség közelében a Schellenbergi országút mellett ekeverseny tartott. Nyertes az Oberth Károly által Medgyesről kiállított váltóeke volt.

A jutalom kiosztás 7-én reggeli 9 órakor történt. A bizottság elnöke Oberth lelkésznek ez alkalommal tartott beszédéből kiemelendőnek tartjuk a következőket: „Nem czélom magasztalni a szász mezőgazdaságot. Semmi sem képes inkább elámitni és tévútra vezetni, mint öncsalódásunk arra nézve, mit elértünk, és a mit még elérni kell. Mégis jogos azon elismerés, miszerint a kiállított gazdasági termények azt tanúsítják, hogy a gazdaság terén tevékeny élet kezd felmerülni. — Jutalom vár mindenkire, ha értelemmel és szorgalommal működik. A mai nap a szász mezőgazdaságra nézve a jutalomnapja, a megtiszteltetés egy oly napja, melyet még nem ért. A földmives osztály helyzete tiszteletre méltó, oly alap ez, melyen, — mint oszlopon az államépület falazata, födele, s végül tetőgombja nyugszik. Vajha e kiállítás azt eredményezné, hogy a mezőgazdasági üzlet köztünk új, és időszerű útra térne, áldást hozva a földmivesnek, iparosnak és kedves hazánk minden lakosának.“

Ezután a jutalmazott tárgyak jegyzékét olvasta fel, melyszerint 30 ezüst és 50 bronz-érem osztatik ki, még pedig: az 1-ső osztályból ezüst érmet kapot 11; (ezek közt Hesdorf derék község kender és selyem termékeiért) bronzot: 18; a 2-ikből ezüstöt 13 (köztük első br. Kemény I. 1866-beli csombordi risling bora); bronzot szintanyi; 3-ikből 5 (köztük Falk Gusztáv Medgyesről legjobban berendezett és könnyen kiállíthatólag felszerelt Dzirzon-féle méhkasért) ezüst, 6 bronz érmet; 4-ik osztályból Oberth Károly váltókéje Medgyesről bronz érmet; a többi, mintegy 10 különféle gazdasági gép dicséző oklevelet. 5-ikből bronzérmet 4; 6-ik osztályból Bergleiter S. erdőszültetéshez előkészített tölgy és fenyő csemetéért ezüstérmet s 1 bronzot.

Ezenkívül minden osztályban több kiállított czikk lett dicsérettel megemlítve.

Nem fürkészzük okát, csak sajnálkozásunkat fejezzük ki azon körülmény fölött, hogy ezen különben oly időszerű s a szabad versenyre és fejlődésre oly jótékonyan ható kiállításon — csaknem kizárólag — egyedül a szászföld mezőgazdasági ipara volt képviselve. A kölcsönös érintkezés, eszmecsere, tapasztalataink közlése legcélszerűbb eszköz lévén fogatkozásaink, tévedéseink felismerésére s ennélfogva javulásunk, tökéletesbülésünk előmozdítására: minden intézményt, mely erre nyújt alkalmat, örömmel üdvözlünk és karolunk fel; de másfelől a közügy érdekében kívánatos, hogy az ily intézkedések — minden kicsinykés érdekeken felülemelkedve — mentől általánosabban legyenek keresztülvive, mert csak így érhetik el kívánt üdvös hatásukat. Rendezünk tehát minél több és minél általánosabban látogatott kiállításokat.

F—s.

## T Á R S A L G Ó.

### Aratási tudósítások és levelezés.

Szőkefalva, július 27. 1869.

Vidékünkön a kis-küküllőmentin, július 15—25-ig tartó, hives esős idő járt. Az esős napok hasznos is tettek, de kárt is eleget, mert a széna-boglyák felerészben haszonvehetetlenné lettek, a lekaszált fürendek pedig egészben elromlottak; mint ha nem elég lett volna a gyenge fűtermés! Ajánlom minden mezői gazdatársamnak, hogy szénáját, ahogy gyűjti, rögtön hordja be, és rakja mentől nagyobb csomókba, vagy kazlakba, csinosan, ha azt akarja, hogy jó szénája legyen; mert a jó széna, ha kevés is: sok és nagy az értéke. Én mindig ezt követem és rossz szénám bárha van is olykor egy kevés, de 3—400 szekér között alig lehet 10—12 szekérral rosszszat találni; ezt használom a kazlak tetejére. Az esős napok előtt learatott buza kalongyákban is nagyon sok jött csirázásba; ritkán gyűltek és gyűlnek a kalongyák, hanem a szem csaknem kipótolja a tavalihoz képest a szalma hiányt. K ó n y a L ő r i n c z, g. tiszt.

Kolozsvár. augusztus 2-án.

Július hó végső negyedében egymásután két ízben jártam meg a kolozsvár-fejérvári vonalt. Figyelmes szemlélés- s tudakozódások után — azt hiszem — hű rajzát adhatom, hogy az Aranyos és Maros fő- és mellékvölgyeiben s hegyein minő kilátások vannak az idejü termést illetőleg. Takarmány elég van. Sok helyen már a sarjut is boglyában láttuk; néhol másod sarjura is van kilátás. A takarmányt nagyban pótolják a gaz és fű által felvert őszi vetések, melyek inkább takarmánynak mint gabonának tekintve, sarló helyett kasza alá kerültek, s dús termések által a múlt évinél szűkebb takarmányt teljesen helyre-ítik. Az őszi vetések általában meg voltak rongálva az egész vonalon, s a kalongyát még a nagyobb lábokban is könnyen meg lehetett számlálni; ha nem több, fele elveszett az őszi vetésnek. A veszteséget itt a tavasziaknak szalmában és kalászbán dűsgazdag termése egyenliti ki. Tavaszbuza, árpa, tönköly, alakor, zab, talán soha se termett gazdagabban.

A törökbuza termés a múlt évit is felülmulja. Már július 25—28-án szélitiben árulták a főtt törökbuzákat a fejérvári piacon. Apáink azt tartották, hogy a mely évben a törökbuza Anna-Mária napkor főve vagy sültve élvezhető, nem csak jó törökbuza-aratásra, hanem jó borhoz is biztos kilátás van. Iga-zuk lehetett; július 31-én a király-, kövér- és borosszöllőből

fillenkeket láttunk meglágyulva, sőt a fehér gohérnak is lágyul-tak egyes szemei.

Szöllőtermés néhol bőven, másutt kevesebb van; általában közép termés van, de a menyinyire elhaladva láttuk a szőlőt az egész vonalon, kedvező őszi időjárás mellett kitünő jóságú bort merünk jósolni a jelen évre.

Szükséget látni nem fogunk, de ha az iparos és kereskedő a tulong túl felcsigázott árakat nem fogja a mezőgazda terményeinek árába leszállítani, a gazdának — terményeinek lenyomott ára mellett, melyeket különben soha ilyen drágán nem állított elé — tönkre kell mennie. A napszám mesés áraig emelkedett, mindent összeszámítva, arató, kapás, kaszás, valamivel kerülnek kevesebbe egy forintnál naponként. Nem is csodáljuk, hisz Hadrévtől Fehérvárig csak egy nyüzög a sok mérnök, s a teméntelen vasúti munkás; több helyen nagyban folynak a vasúti munkálatok. A mint gyanítjuk, aligha vagy egyszerre nem nyílik meg a fejérvár-m.-vásárhelyi vasút a kolozsvárilag, vagy tán az még meg is előzi a miénket.

II. II.

S. Szt. György aug. 5. 1869.

Az „Erdélyi Gazda“ 7-ik száma Mellékletén az egyvelegek közt, a selyemtenyésztést illetőleg az iratik, hogy az esős idő miatt az idén a selyemhernyók nagy része megbetegedett és elhalt. Hogy az erdélyi gazdasági egyesület t. cz. igazgató választmánya s az „Erdélyi Gazda“ olvasó közönség ezen cikkekcske után általános veszedelmét a selyemhernyóknak ne következtessen: bátor vagyok egy kis szelid czáfolat-formát próbálni meg, a menyinyiben itt S. Szentgyörgyön nekem két lat tojásból kelt selyemhernyót sikerült kívánt eredménnyel felnevelni anynyira, hogy a tanodai gyermekeknek buzdítás végett ajándékozott egy pár ezer hernyón kívül jelenleg 57 font gubót mutathatok fel, holott az esős idő itt is meg volt.

Azon olasz társaságnak, mely Erdélyben több helyen működött a selyemtenyésztéssel, egy bizottmánya S. Szentgyörgyön is próbát tett 8 lat selymértójjással, s mindaddig, míg utolsó korszakukat érték el a hernyók, jól növekedtek; de ekkor nagy menyinyiségben kezdtek elhalni, s az olasz nyughatatlanul jött minden nap hozzám bámolni a különbséget, mert az enyéből egy se halt el, holott éppen azon egy helység, időjárás, sőt mondhatni hiányosabb kezelés alatt voltak.

Véleményem szerint, bár a dús nedvet tartalmazó, s anynyival inkább a vizes, vagy harmatos, sőt frissen, szedés után mindjárt adott eperfalevelek is ártanak; de inkább hiszem, hogy ugyan az „Erdélyi Gazda“ 7-ik sz. „Lapszemle“ rovatában emlegetett harmadik, legveszedelmesebb betegségnek voltak áldozatai az olasz társaság selymhernyói, mind S. Szentgyörgyön, mind egyebütt. S ezt anynyival inkább lehet hinnem, mert a szász földön t. i. Brassó vidékén működött még egy társaság, s a mint ők állítják, az ők selymészetők is jó eredménnyel végződött.

Még anynyit szükségesnek látok tisztelettel jelenten, hogy az én selymhernyóm az említett lapszemlében említett sárga gubóju faj, melynek tojásait az említett olasz rendelte meg.

Azt is tapasztaltam, hogy vidékünkön a korai keltetés sikeresebb.

G y á r f á s S a m u, tanító,

Hegyalja, augusztus 8-kán 1869.

Szerkesztő úr! Örömmel tapasztalom miszerint az „Erdélyi Gazda“ híven ismerteti több vidék gazdasági viszonyait. — Hogy tehát a Hegyalja gazdasági állapota is némileg megismertette legyen: megkísértem azt röviden leírni. —

Más vidékek levelezői a jelen állapotról nem sok vigasztaltót hoznak. Én sem nézhetem e vidék állapotát úgy, mint ohajtanám. —

A Hegyaljának legjövendmezőbb gazdasági cikke a szőlő termelés. A múlt év gazdag bor termést adott, és nagy részt 1 fl. 20 — 40 kron. vedre el is kelt, azonban a hátratarított értékesebb borok teljességgel nem tudnak érdemes árban eladatni, s általában már a két forintos bornak sincs vevője, nevezetesebb borokat pedig éppen senki nem keres. —

E szomorú körülmény leverőleg hat azokra, kik nagy áldozattal honosítottak nemesebb szőlőfajokat, melyek ugyan kevesebb, de értékesebb termést adnak, azonban méltó árban el nem adathatnak.

Ez évben a szőlő hibásan telet, mert a veszszőken sok termő bog — a mint mondani szokás — megvakult. A májusi fagyok itt nem sok kárt tettek, s különösen a fedetlen maradt szőlőkben, miután ezek később hajtottak — épen semmit. — Nyolcz éven keresztül úgy tapasztalom, miként a fedetlen maradt szőlő, Czelnán különösen, kevesebb kárt mutatott, mint az elfedett. —

A szőlőművelés ez évben rendkívül nehéz volt. — A napszám drágaság és hiány következtében majd minden munka mint meg anynyi tortura vonult át azokon — megkésett időben. — E nehezítő körülményekhez aztán még a rendetlen esős junius is társnak csatlakozván, közösen bosszantották a gazdát. — Mindezek dacára azonban fél termést mégis remélni lehet.

Czelna — mint a Hegyaljának legnevezetesebb bor termő helysége, melyet nevezetessé tett a kedvező égali viszonyokon kívül a gróf Teleki család nagy költséggel folytatott szőlő és pincze gazdasága, — indigénákban bir rieslinget, igen kielégítő eredménnyel, alexandriai és Croquant muskatályt, piros tráminert; ez utóbbiakról nem véleményezhetek, mert csak most jöttek termésbe. — Más vidékből átplántáltatt a somszőlő mely kitünő bort adott, azonban termesztése csak kitünő expositiokon ajánlatos. A bakator nálunk nem találja hazáját, mert minden nemesebb fajok között a legközönségesebb bort szolgáltatta.

Ha valaki új szőlőt akar állítani, a jelen világ igényeinek megfelelőt, csak nagyon megfontolva haladjon, s jól megválaszsa az ültetendő fajokat, mert e nagyon költséges industria az elhamarkodást megboszulja, a menyinyiben a szőlő jó tulajdonait nem viszi el mindenhová. —

A tiszta buza gyenge, a rozs közepes termést adott. — Törökbuza termésünk elég szépen biztat. Széna termés félannyi mint a múlt évben. Alma, szilva a hernyók milliárdjai áldozata lett, — körtve némely fákon meglehetősen termett. —

Az időjárást ez évben igen szeszélyesnek lehet mondani. Május vége rendkívül forró volt. — 29. 30. 31-kén árnyékban R, hévmérője 26 fokot mutatott délután két óraker. Juniust inkább hidegnek lehet mondani, a meleg mérő 21 fokon felül nem emelkedett. Julius 25-ig gyakori esőzések mellett ismét ritkán emelkedett a hévmérő 20 fokon felül, azután augusztus 7-ig majd minden nap 24 és 26 fok közt ingadoz. A múlt évben ilyen meleg napok nem voltak. —

Mely tudósításom után teljes tisztelettel maradok

Albert Elek.

Gerend (Tordamegye), 1869 aug. 8.

Mezei terményeink állásáról küldöm rövid tudósításomat.

Tisztabuzánk mondhatni semmi; a hótlán tél, a május eleji fagy s az ezt követett nagy hőség miatt csaknem mind kiveszett. Tíz kalongya (30 kévés) próbacséplés adott: 11 kis véka elejét és 2 véka gazos szemet. Rozs, a tavalihoz képest fél termés. Repce, a mi kevés vetve volt, kiveszett. Árpa, zab, közepes, a tavalinál jobb termést adtak. Törökbuza szárában ritka szépségű, de a közelebbi napok szárazsága és hősége a szemzést nagyon megszorította, úgy hogy alig várhatunk közepesnél jobb termést utána. Széna, a tavalihoz képest  $\frac{1}{4}$  rész, szőlő  $\frac{1}{2}$  termés. Gyümölcs semmi. Kerti zöldségeinket a hő nap lábán megaszalta.

Úgy hiszem, érdekelni fogja az „Erd. Gazda“ olvasó közönségét, vasúti munkálataink miként állása is. A munkálatoikat e vidékre nézt vezető mérnöki hivatal központul, mindjárt kezdetben Gerendet választotta; a volt gr. Kemény József-féle udvarba 3 család települt s ugyanott az irodában 10—15-ből álló személyzet dolgozik; 2 család a közel Hadréven lakik. Kezdet óta a marosvölgyi és a nagyváradi-kolozsvári vasútvonalak találkozási pontjául Gerendet emlegették; a gerendi indóház helyéül aranyosi álló hidunkon felül a jobb parti tér már ki is volt jelölve, sőt téglá- és vas-szállítási szerződések sat. megkötve. Alig pár nappal ezelőtt vettük a hirt, hogy a közlekedési miniszterium ezt a tervet elvetette s utasítást küldött egy más vonal keresésére; állítólagosan azért, mert a Gerenden alól fekvő Sós-Szentmártonnál egy oly magaslat áll útban, melynek levágatása igen költséges lenne; — rövid idő múlva megtalálták azt az Aranyos teréről a Maros völgyébe legkönnyebben átvezető völgyet, mely a harasztosi sövénykúttól Kocsárd és Székely-Földvár közé nyílik. Egy e vidéket alaposan ismerő jelles tagosító mérnök Horváth Sámuelről, (ki jelenleg a marosvásárhelyi mérnöki hivatalnál van alkalmazva), már 4 évvel ezelőtt hallottuk, hogy az Aranyosszéket érintő vasútnak abban a völgyben kell elhaladni, mert legrövidebb s legolcsóbb. Az új tervet, ebben az értelemben változtatva, tegnap küldötték fel Pestre s a költség 800 ezer frtal kevesednék.

Most már valószínűleg a n.-váradi-kolozsvári vasútvonal-

nak vidékünkön Gyéresen lesz egy állomása; Kocsárd-Földvár közt lesz a találkozási pont és főindóház; s alkalmasint Vásárhely felé Ludas és Nyárádtó nyernek még indóházakat. A viszontlátásig.

H. L.

Egerpatak, 1869 aug. 9.

Tisztelt szerkesztő ur! Őszgabonánk elég termettek, de kalongya számra nem kaptunk annyit, mennyit a lábán állva reménylöttünk, minek az az oka, hogy a szokatlanul elszaporodott sok egér, némely, különösen kövér földbe vetett gabonából, állithatom, hogy hol egy harmadát, hol egy negyedét lerágtá; azonban nincs nagy panaszunk, noha a sok esőzés alatt kalongyáinkból meg is keltek.

Hogy mennyit ereszt kalongyája az őszgabonának, arról jövő levelemben. Sok kárt tettek s tesznek még folytonosan az egerek a tavasz-terményekben, tiszta árpában és zabban s jellese a tiszta árpában, hol némely földeken harmadát teljesen lerágták.

Lencse az alattab eső földeken elpusztult, az elegy-árpának az alja a kövérebb földeken elrothadt, a gyér kötésű soványabb földeken épen maradt — fehérborsó a fennebb eső helyeken, hol gyéren vettetett szintén megmaradt és gazdagon kötött, a vizenyösebb részeken csak a hegyébe lehet hüvelyt látni.

Sok dohány leszen Szentgyörgyön és Szemerján, hol nagyban természetitük, már most ritka nagy levelei vannak s az aljleveleket szárítják is.

Jelen hó 5-én a nagyborosnyói vásáron az új rozs köble elkelt 3 fton., buza a milyen 5 fl. 60 kr. — 6 fl. — 6 fl. 60 kr. — 6 fl. 80 kr., törökbuza 3 fl. — turo vedre (12 font) 1 fl. 80 kr. — 2 fl., marhahús ára Szentgyörgyön 18 kr. Tisztelettel lévőm.

M á r k I s t v á n.

Cserhalomtáj, aug. 10.

Az őszgabonák aratását, behordását elvégeztük. Az eredmény közepesen alóli. Zab-, törökbuza-vetéseink kielégítő; a beütött roppant szárazság a későbbi vetések termését tönkre tette, sőt általában közepesre szállította. A féltérmet széna mellé semmi sarjunk se lett. Legelőink kopárok lettek, kerteink növényzete alélt, minden vetemény sinlik. A méheknek sincs legelőjük, a későbbi rajok fiasításait elvetélték. Még a későn felkötözött szőlők gerezdein is sok a forróság okozta kár, sok a leragyázott s lehullatott levélzet. A nap heve szabadon 35 R. fokig is felemelkedik\*). S a mi kevés gyümölcs itt-ott még megmaradt a májusi fagytól, most az is lehull a nagy szárazság miatt, éretlenül.

A gabona ára még mind csekély, a minek azonban az az oka, mert az adóért megszorított nép adja, a hogy adhatja nyakrafőre. Ezért szállt le még a sertés ára is. Egy font marhahús 16 kr. Egy o. mérő krumpli 40—50 kr.

V. E.

Aranyosszék, 1869 aug. 12.

Igéretemet én is beváltom, bárha nem a legjobb hangulathoz veszek tollat kezembe: anynyi itt a gazdát minden lépten kedvetlenítő baj.

Őszi tisztabuzánk nagyobb része még a magot sem fordította meg; május közepén nem voltak még buzaföldeink any-

nyira kipszuttulva, hogy ki kelljen szántani s valami tavaszi veteménynyel lehessen pótolni a szenvedett veszteséget, hanem a májusi hideget követett rekkenő hőség tette leginkább tönkre őket. Jég s más rendkívüli csapások ellen biztosíthatja magát a gazda; hát ily esetben mikor saját hibáján kívül szenved elkerülhetetlen kárt: ne számíthasson-e illető földje után adómérséklésre? Bátorzkodnánk ez esetet a földadó-reform tárgyában dolgozó bizottság figyelmébe ajánlani.

Tavali rozs-termésünk kitünő jó volt, megadott 10—11 szemet; most megelégszünk ha 4 szemet kapunk belőle.

Tavaszbuzát itt az alsó aranyosvölgyben keveset vetnek; Várfalván, Rákoson, Csegezen már sokat. A mi van, jól sikerült; megad 7—8 szemet. A zab is hasonló minőségű. A maga idejében megkapált törökbuza kitünő, az elkészteteket leaszalta az augusztusi nagy meleg. Kenderünk elég jó és szép. Szőlőinkben csak a másodhajtásokon van gerezd;  $\frac{1}{4}$  résznél többre nem számíthatunk.

Szénánk a tavalihoz képest néhol  $\frac{1}{2}$ , néhol  $\frac{1}{3}$  anynyi a minőség azonban csaknem utánpótolja a hiányt. Követendő példa gyanánt megemlíthetem, hogy egyik nagyobb birtokos itt 80 véka tisztabuza vetésének mintegy fele részét a ritka szárlak között nőtt porcsfüvel és szemmel együtt takarmány gyanánt lekaszáltatta, s lett utána 15 szekér kitünő jó szénája.

Arató napszám ára nálunk 33—40 kr; kasza napszámé 60 kr; gyűjtőnek fizettünk 40 krt s ezen kívül ételt és italt. Az ősziéknél 1 kalongya learattatása belékerült 40—50 új krba s átlagosan nem fog többet eresztetni  $1\frac{1}{2}$  kis vékánál.

Mult csütörtökön, aug. 5-én délután nagy szélvihar, esővel vegyest, vonult itt keresztül, mely a mezőn sok kalongyát és szénaboglyát szórt szét. Tegnap, 11-én este szokatlanul hives szél fujt; ma délelőtt pedig folytonosan esett. Nem lehet eléggé ajánlani a mezei gazdának, hogy ilyenkor minden mellékes foglalkozást félretelve, igyekezzék gabonáját, takarmányát biztos helyre behordatni.

Aranyos-Polyán felső végén az útas szagérzékét nem igen kellemesen érintő bűz egy terjedelmes szeszgyártól ered, hol jelenleg mintegy 300 disznót hizlalnak moslékon; idegenekét is felveszik tartásra havonkénti 2 új frtért. Ezen szeszgyárral kapcsolatban mult évben a vállalkozók 3 szobából álló kád-, gőz-, és zuhanyfürdőt állítottak; vize anynyira vasas, hogy melegítve rozdaszin barna.

Sz-i.

Kolozs, aug. első fele.

Az idejű időjárás folytonos aggodalomban tartá a gazdát, reményeége szárait leforrázta az uralgó aszály. Szénatermésünket illetőleg: a vizenyős völgyekben is silány kóré termett, míg a fensikok kopárrá aszottak.

Asztagainkat őszszekeszálva, s gabnáinkat felrágva, a mezőkre tudult a benn sirvajáró egér, s a hőreség collégákkal oly borzasztó pusztítást vívénnek véghez, hogy a gazda kénytelen sirva fakadni utánna. A haszon, melyet föld alatti turásaikkal a termékenyítésre nézve okozni mondatnak, még akkor sem érne fel a kárral, ha a jövő évi szántást elvégezték volna a gazda helyett.

Aratásunk vékony, még 1 kalongyát sem ad, egy véka után legjobb búzaföldünk, nagyrészt még a szántás költségeit se fizeti az izzadt földművesnek. — A zab már megért, árpát, tönkölyt learattuk, s most sietünk behordani, nehogy a mi maradt is eltakarítsák az egerek milliói.

\*) Ugy hiszazuk, napfényen van értve.

Méheink felényire rajzottak, s a meddő anyakások is üres könnyűséggel dicsekszenek a méhésztáratára.

Juhainkat a forróság kellemetlenségein kívül még általános nyavalya nem sújtá kopasz legelőinken; disznóink egyre másra hullnak, gondos otthon tartást kívántak.

Szűretre meglehetősen kilátásunk; a májusi fagyot, főképp a fennebb fekvő helyek, kiűjlták.

Töröküzünk is reményre jogosít, miután a tartós szárazságot e hó elején ismételt bár gyenge esők váltva fel: felszabadíták a megkötve volt erőt a szárazokban.

De ezen esőzés miatti örömünk sem marada egy kevés szomorú utóíz nélkül; 8-án délután viharral fehér fellegek tornyosultak határunk egy része felett, s a vihar kicséplé a lábán levő szemes gabnát, és kiméletlen tördelék ki legszebb fáinkat. — Adtál uram, adtál, de nincs köszönet benne!

Egy örvendetes jelenség constatalását nem hallgathatom el — s ez az istálló-rendszer terjedése hazánkban. Nem csak Tordamegye s Marosszék több helyein tapasztalám, hol alkalmas legelőben hiány nem igen van, hanem a terjedelmes legelő hodájokkal bíró Mezőségen is üzetik, — s ha ez így nincs — bizony nem tudom mivel tartjuk vala dolgosa marháinkat az idén, ha lucernát nem vetünk. Különösen Nyárad mellékén csaknem rendszeresítve látám ez üdvös marha tenyésztési módot.

A napszám drága, felszökkenté a n.-várad kolozsvári vasútnál kereslet. Kolozson egy napszám 30—80 kr; a szomszéd Aranykúton pedig étel nélkül 33—60 kr.

Dálnoki Veres Sándor.

### Egyveleg.

Vidéki tudósításaink örvendetes nagyszáma miatt kénytelenek voltunk a küküllőmegyei gazd. egyeslet megkezdett alapszabályainak folytatását, lapszemlényt s több kiszedve levő cikket már két egymást követő számból kihagyni.

\*Az általános országos kiállítás tárgyában az orsz. magyar iparegyesület, orsz. gazd. egyesület és orsz. képzőművészeti társulat által kiküldött vegyes bizottság rendelkezésére a földm. ipar- és kereskedelmi miniszterium 1000 frtot engedélyezett a szükséges költségvetési előmunkálatok elkészítésére. A bizottság egy szűkebb comitét küldött ki, melynek tagjai: Harkányi Frigyes, Poszner Károly Lajos, Schedel Károly Tivadar és gr. Zichy Henrik urak, s a bizottsági jegyző Mudrony Soma.

\*Az 1870 évi ősre vagy 1871 évi tavaszra tervezett magyar kiállításra beérkezett nagy számú jelentkezések világosan tanuskodnak azon részvevőiről, melyre a kiállítás eszméje talál.

Több oldalról nyilvánított ohajtás folytán a julius végén lejáró jelentkezési határidő augusztus 31-éig hosszabbított meg.

Az alólírt bizottság a hazai iparosok, mezőgazdák és művészek hazafias buzgalmitól elvárja, hogy emez anyagi érdekeink fejlesztésére nézve felette fontos ügyet lehetőleg élénk részvétük által elő fogják mozdítani.

Pest 1869 évi aug. 1-én

#### Az ideiglenes kiállítási bizottság.

\*A következő pályázati hirdetmény jelent meg: A m. kir. pénzügyminiszterium rendelete folytán a jövő 1869/70-dik tanév kezdetével két erdélyi származású, a selmeczi erdészeti akadémián tanuló növendék számára külön-külön 315 frtnyi ösztöndíj lesz adományozandó. Az erre pályázók szabály-

szerű okmányokkal ellátott kérelmeket 3 hét alatt ide nyújtásuk be. Kolozsvárt, 1869. aug. 5.

\*A magyar orvosok és természet vizsgálók ez évi nagygyűlésüket Fiumében tartják, melyre a meghívások szét is küldettek. A gyűlés szeptember 6-án kezdődik; a beiratás szept. 3-án, s tart 5-ig. A tagok most is felét fizetik a szállítási díjnak, úgy a vasúton, mint a gőzhajon; kik azonban e kedvezményben részesülni akarnak szükséges, hogy magukat igazolásijeggyel lássák el, s ezért aug. 13-ig Rózsai József ur főorvoshoz kell fordulniok (lakása Pest Deákter 54 sz.) A gyűlésnek a program szerént, szept. 11-én lesz vége.

\*Az aradfehérvári vasútnak megnyílása után alig telt el néhány hó, s már is érezhető minden oldalon, emelő hatása; így a brassói bányatársulat a pálya szárnyvonalának székfalvai állomásán nagyszerű olvasztó kemenczét épít; s egy lóvonatu vasút Vajda-Hunyad és Székfalva között még ez év folytán átadatik a forgalomnak. Zámiban félórnyira a vasúti állomástól egy rézbánya nyitattott meg, mely egész Magyarország s Ausztria leggazdagabbjaihoz tartozik. Hir szerint már alakult is egy francia társaság 15 millio frank tőkével, mely az erdélyi bányákat nagy mérvben művelés alá akarja venni. Bányászok, e társulatnak állítólagos bizományosai járják be a vaspálya környékét és szorgalmasan gyűjtenek ásvány próbákat.

\*Állatbiztosító társulat alakult Pesten, s közelebb már megis kezdi működését kigyó- utcai helyiségében. Az intézet élén gr. Zichy Rudolf és Türr István elnökök, Mihalik János, dr. Zlamál Vilmos alelnökök, s számos szakember állanak.

\*A marhavész újabb kitörését jelentik a dunai fejedelemségek némely vidékeiről.

\*Sáskák mutatkoztak a nagyfűlői pusztán, sőt már a hadházi határban is. A terjedést gátló óvszabályok megtétettek.

\*Székely telepítés. Lónyai miniszter ur Hátszeg mellett fekvő, most szerzett jószágára 30 székely családot akar letelepíteni. Újabban közlött feltételek szerint minden család kap 400 ööl belső telket, csinos lakházat, két hold szántót, legelőt, tűzfát jutányos áron. A székely családoktól igényelt kötelezettség: a mezei munka végzése a vidéki szokásos napszám mellett; télen: fát vágni az urasági erdőben, durván kifaragva; eszközfának; a vágási díj alku szerint állittatik meg. Az uradalom ezeken kívül templommal, iskolával, pappal és tanítóval látja el a telepet, melynek tagjai így, ha szorgalmatosak lesznek, teljes jólétre számithatnak.

\*Nem sokára egy igen jó tüköny és czélszerű postai újítás fog életbe lépni, mely a keresztkötés alatti küldemények olcsóságát és előnyeit a levél forgalomra is kifogja terjeszteni az által, hogy a postaigazgatóság úgy nevezett postalevélkéket fog kibocsátani, melyek körülbelül a közönséges látogatójegy alakú fényképek kétszeres nagyságában, kemény papíron lesznek kiállítva. Közepén összehajtvá, kullapjuk egyikén 2 kros bélyeg lesz nyomva, a czimzett neve és lakhelyének — illetőleg ntolsó postájának — beírására szánt hely kijelölésével. Belől pár sornyí rövid utasító szöveg alatt a többi hely egészen üresen és tisztán marad, melyre az ember tintával, rajzonnal vagy bármely más írószerrel tetszése szerinti tartalmú rövid tudósítást, közleményt adhat, melyet a posta 2 kros csekély díjért, a magyaroszlák birodalom bármely postájára elszállít pecsét és boríték nélkül.

\*Takarmányozás zúzott zabbal. De Langle Franciaországban kísérletet tett zúzott zabbal. A többiből elkülönít-

ve, 4 lovat zúzott zabbal s e mellett széna- és szalma szecs-kával tartott. Nyolcz hét mulva ezen 4 ló sokkal jobb és vidorabb volt, mint ama más 4 melyek hasonló minőségű és menyyniségű közönséges takarmányt és zabot kaptak. Ezen időtől óta De Langle mind a 8 igás lovát kizárólag zuzott zabbal és szalma- meg széna szecs-kával takarmányozza. A takarmány adagakból  $\frac{1}{4}$ -ed részt megkimél, s lovai mind e mellett jól vannak táplálva, és a munkát győzik. Vieuxtemps biztosít róla, hogy minden évben, mióta elkezdte 12 igás lovát a fenntebbi módon takarmányozni, a takarmány menyyniség  $\frac{1}{4}$ -edét — az előbbi évekhez képest megtakarítja, s a mellett lovai jó erőben és húspan maradtak meg. Delpiette testvérek, 29 darab lovukat zúzott zabbal s vágott széna- és szalmával étetvén, ez által az előbbihez képest évenként 1000—1200 frankot (400—480 fr.) takarítanak meg. Télen murkot is adván a takarmányhoz, a zabból  $\frac{1}{3}$ -ad részt levonnak. Egy angol földes ur: Keadin Head 8 lovát a fenntemlitett módon tartván, 5 év alatt — egy egész évi takarmány megkimélt.

### Időjárás.

A tikkasztó meleg, mely eső hiánya miatt mult hó utolsó hetében uralgott, augusztus hó első 5 napján állandóan tartott, úgy, hogy a rekkenő hőség az árnyékban délutánonként általában + 26 R. fokot jelzett, nevezetesen pedig: 1-én reggel derült, déltájt a déli szél délkeletire változván, fél 4 órakor egy negyed óráig tartó futó esőt hozott, estve felé többször keveset permetezett, éjjel azonban az ég egészen kiderült. 2-án meleg borongós idő, délután fél kettőkor egyes dörgést lehetett hallani, eső azonban nem esett. 3-án borongó. 4-én félig derült idő, délután 6 órakor kevés eső égdörgéssel jött, estve felé a láthatár éjszaknyugati részén több óra hosszúig nagy égiháboru időzött, villámlásait kísérő menydörgéseket jól lehetett hallani. 5-én reggel borongós, délután három negyed 4 órakor délnyugoti széllel egy égi háboru nagy dörgéssel s 6 perczig tartó záporosóvel a láthatár éjszaki részén gyorsan tovább vonult ugyan, de 6 órakor újra délkeletről nagy égiháboru sűrű esővel, villámlás- s menydörgéssel érkezett; még késő estig is erősen dörgött. Az esővíz magassága: 12 p. von. avagy 1 és  $\frac{1}{5}$  bécsi hüvelyket tett. 6-án és 7-én borongós. 8-án déli 12 órakor délnyugatról égiháboru villámlás- dörgéssel s több ideig tartó esővel jött, a léghőmérsék az eső tartama alatt + 16 R. fokot mutatott. 9-én borongós + 19 R. foknyi meleg idő. 10-én reggel derült, délután borult, estvefelé erős hűvös éjszaknyugoti szél támadt, mely a légmérséket + 15 R. fokra szállítja. 11-n reggel derült, délután borongós + 23 és fél R. foknyi meleg idő, estve erős hűvös éjszaki szél támadt, mely egész éjen át fúván, 12-én reggelre esőt hozott, mire a levegő hőmérséke anynyira meghűlt, hogy a hévmérő 8 órakor reggel csak 9 és  $\frac{3}{10}$  R. fokot jelzett. Az uralgó szél-irány e hó első 6 napján a dk.-i, következő 6 napján a dny-i volt. A légsulymérő 0 fok hőmérsékre leszármaztatva s kijavítva 5-ig emelkedett: 326. 71 p. von. azután csökkent 11-ig, mely napon délután 2 órakor legkisebb állása volt: 319. 67 p. von. 12-én hirtelen 3 vonallal emelkedett. —

— **Viharszün** etünk e hó 4-ig tartott, midőn ismét neki zúdult a jég, felhőszakadás és menykőhullás. Több helyről vetünk már tudósítást az elemek újabb féktelenkedéséről, azonban sehohsem dultak anynyira, mint a városunk közelében lévő Szucság, M.-Nádás és Méra határain, hol f. hó 5-én d. u. 5—6 óra közt diónyi söt tojás nagyságu jegek estek; különösen Szucságon oly iszonyú fellepszakadás volt, hogy a rohanó ár a jég elől az andrásfalvi hídnál menekült vasúti munkások közül négyet el-

sodort; hármat lehetett megmenteni csak; a negyediket, egy Tatár Juliánna nevű gy.-sz.-miklósi fiatal székelyleányt, — mint halottat találták meg két nap mulva a vihar után. (K. K.)

**Vidéki időjárás.** A kis-küküllő mentén, Szőkefalva vidéke julius első felében a kolozsvárihoz hasonló időjárást tapasztalt. 15-től 19-ig naponkénti esők miatt a reggelek szokatlan hívesek voltak, kivált 18-án a szeles hideg eső miatt a téli öltöny is ránk fért; 20, 21. tiszta idő, jó meleggel; 22—25-ig többszöri meleg esők (24-én d. u. 4—5-ig sebes zápor nagy dörgéssel); 26, 27. szép idő, nagy forróság. (Kónya L.)

— A sok borult esős nap után — leszámítva egy julius 27-én délbe apró jéggel vegyesen hullott zápor esőt, melynek sulya északról délnek jöve, Egerpatak és Szacsva határain hullott le, s a tavasz-terményeket: törökbuzát, haricskát, zabot földig lenyomta, azonban jelentékenyebb kár nélkül, mert három nap alatt nagyobbreszt mind felállott: julius hó 24-től kezdve állandó szép s a gazdaközönségre kedvező időről irhatok; az őszgabona behordatott, a forgatás javában folya, csak a sok csapós eső miatt a szikályosabb talaju földek nagyon megnyomultak s azért a szántás, különösen nekünk kis birtokosoknak a régi fa szerkezetű ekéinkkel nagyon nehézkesen megyen. (Márk.)

### Piaczi árak.

Maros-Vásárhelyt, 1869 jul. 29 és aug. 5-ki hétivásárok. (Az árak 16 kupás kis véka után értendők.)

Tisztabúza vékája 1 ft. 20 — 1 ft. 60 kr. Elegybúza 90 kr. — 1 ft. Rozs 60 — 70 kr. Törökbúza nyomott árral 50 — 52 kr. Zab keresett volt, 56 kr. Árpa 40 — 65 kr. Alakor új termés 35 kr. Fehér szemes fuszujka 55 — 65 kr. Egy véka ugorka 10 kr. Egy véka zöld fuszujka 14 kr. Egy csomó murok 1 kr. Egy csomó petrezselyem 1 kr. Egy csomó czeller, ideji 2 kr. Egy véka pityóka ideji szép 20 — 30 kr. 6 darab tojás 10 kr. Egy pár szép csirke tavaszi 40 kr. Egy idei liba 76 kr. Egy darab egy éves félig hizott sertés 16 ft. Egy fejős tehén, borju nélkül 55 ft. Egy közönséges vágni való pár ökör 180 ft. Egy éves ünő borju 25 ft. Bival tej kupája 14 kr. Tehén tej kupája 6 kr. Egy szekerecske jó széna 7 ft. Egy szál csiki asztalos keze alá való deszka 50 kr. Egy szál kétöles hosszu metszett lécz 7 kr. Egy szekér szén 7 ft. Egy szál szarufa 4 öl hosszu 60 kr. Egy szál 7 öles fenyő gerenda 9 ft. Egy öl száraz bükkfa hosszu öl 20 ft. Egy font turó 20 kr. Egy font marhahús, nagyon drága a marha árhoz képest, 17 kr. Egy font serteshús, igen drága a sertés árhoz mérve, 20 kr. Egy kupa 1868-beli bor 20 kr.

Az országos vásár Kolozsvárt aug. 2-án a leggyengébbek közé tartozott; néptelen és kevés forgalmu volt. Nem hagyhatjuk említés nélkül a tűzifa aránytalan rendkívüli drágaságát, mely a kolozsvári piacot soha anynyire nem sujtotta, mint jelenleg.

### Nyílt posta.

31.) Paget J. urnak, Gyéresen. „Angolországban kitünőnek bizonyult mód: miként kelljen a néptanodák növénydeiket, gazdasági munkákra leghelyesebben alkalmazni?“ — czimű ígért czikkét szivesen kérjük és várjuk. 32.) Albert E. urnak Czelnán. Becses küldeményét köszönjük. Mióta Fejérvár vasúti főállomás, piaci árai országos érdeklők; az ottani forgalomról kérnék időnkénti értesítést.

**Hibajavítás.** Közelebbi számunk 76-ik lapjának 15-ik sorában „hogy szén-sav a légköri földnemekben“ helyett, „hogy a légköri szén-sav a földnemekben“ olvasandó.

**TARTALOM:** Jelentés a k.-monostori tanintézetéről. — Borászati körút 1867-ben. II. — A N.-Szebenben aug. 3—7-ig tartott gazd. kiállítás. — Társalgó: Aratási tudósítások. és levelezések. — Egyveleg. — Időjárás. — Nyílt posta.

**Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.**